

VIDARKLINIKEN 2011

Verksamhetsberättelse
Stiftelsen Vidarkliniken

Foto: Johan Green

VIDARKLINIKEN

EN UNIK KOMBINATION AV SKOLMEDICIN
OCH ANTROPOSOFISK LÄKEKONST

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Om Vidarkliniken	2
Vidarklinikens ändamål.....	2
Vidarklinikens kompetensområden.....	2
Genomförd vård.....	2
Slutenvård, rehabilitering och palliativ vård.....	2
Avtal med landsting/regioner	2
Slutenvårdsavdelningar	3
Huvuddiagnoser	3
Vårdtillfällen.....	3
Vårdtyp.....	4
Vårdtid.....	4
Patienternas hemlän	4
Öppenvård, rehabilitering.....	4
Dagrehabilitering och poliklinisk mottagning i Järna, polikliniska terapier i Stockholm (Avdelning 5).....	5
Mottagning i Norrköping.....	5
Vidarklinikens Vårdcentral i Järna.....	5
Organisation och ekonomi.....	6
Genomgång av verksamheten	6
Bemanning och rekrytering.....	6
Löneutveckling	6
Extern och intern kommunikation.....	6
Extern kommunikation.....	6
Intern kommunikation	7
Studiebesök	7
Kvalitet.....	7
Vårdutveckling.....	7
EQ-5D.....	7
Utvärdering av patienters tillfredsställelse med vården	7
Miljöredovisning	7
Utveckling och utbildning	8
Vidarkliniken som utbildningsplats.....	8
Utbildning i antroposofisk omvårdnad	8
Forskning	8
Forskningssamarbeten.....	8
Antroposofisk integrativ medicin i Sverige (AIMS) – jämförande retrospektiv registerforskning	8
Existentiellt vårdande i klinisk praxis – applikationsforskning i antroposofisk vårdmiljö.....	9
Läkeurytmi vid ångest.....	9

Om Vidarkliniken

Vidarkliniken – en unik kombination av skolmedicin och antroposofisk läkekonst

Vidarklinikens ändamål

Vidarklinikens ändamål är att utan vinstsyfte bedriva hälso- och sjukvård baserad på en kombination av skolmedicin och antroposofisk läkekonst.

Vidarkliniken ska dessutom bedriva vetenskaplig forskning och utbildning med inriktning på antroposofisk medicin och behandling (se även sid 8 Utveckling och utbildning).

Vidarklinikens kompetensområden

Vidarkliniken är Nordens enda antroposofiska sjukhus och bedriver somatisk specialistvård och rehabilitering samt palliativ vård främst för cancerpatienter.

Rehabiliteringsverksamheten omfattar både öppen- och slutenvård och bedrivs i Järna, Stockholm och Norrköping.

Vidarkliniken bedriver även en antroposofisk, integrativ vårdcentral i Järna som del i Stockholms läns landstings primärvård.

Läkarna och sjuksköterskorna vid både sjukhuset och vårdcentralen är legitimerade. Här ges vård där konventionella metoder och vårdformer integreras med antroposofiska mediciner, fysikaliska och konstnärliga terapier samt utvärtes behandlingar. Vården på Vidarkliniken utgår från en helhetssyn på människan som innebär att man ser hur kroppsliga, personliga och också mer själsliga aspekter påverkar varandra i hälsa och sjukdom.

För slutenvårdspatienter och deras besökare erbjuds ett kulturprogram som till exempel innehåller musik, tovning och berättarkvällar. En del av programmen är återkommande, en del kommer igen mera sällan och ibland är uppträdanden och konserter helt unika. Vidarkliniken bjuder även in artister genom *Kultur i vården*.

Genomförd vård

Vidarkliniken har under 2011 tagit emot ungefär lika många patienter som föregående år både på sjukhuset och vårdcentralen.

Liksom tidigare bedrivs rehabiliteringsverksamheten i enlighet med vårdavtal med fem landsting /regioner och Vårdcentralen baseras på *Vårdval Stockholm*. På sjukhuset märks en ökning av antalet patienter i dagrehabilitering. Detta är en följd av arbetet med vårdprogrammen som gjordes under 2010 och där bl a dagrehabiliteringen är en viktig del av uppföljningen av slutenvårdspatienterna.

På vårdcentralen har den psykoteraeutiska verksamheten fått utökade resurser och man har även tagit emot patienter inom den nationella rehabiliteringsgarantin.

Slutenvård, rehabilitering och palliativ vård

Avtal med landsting/regioner

Vidarkliniken har under 2011 haft avtal med följande fem landsting och regioner: Stockholms läns landsting, Landstinget i Östergötland, Västra Götalandsregionen, Region Skåne och Landstinget Sörmland.

Då avtalen med Stockholms läns landsting och Västra Götalandsregionen gick ut den 31 december 2011 gjordes offentliga upphandlingar där respektive landsting/region upphandlade antroposofisk sjukvård. I båda fallen fick Vidarkliniken förnyat förtroende från beställarna. Stockholms läns landsting utökade dessutom avtalsramen under slutet av 2011 då remitteringen och behovet av vård visade sig vara större än befintlig avtalsram. Avtalet med Landstinget Sörmland som löpte ut den 31 december 2011 förlängdes med ett år.

Avtalsuppföljning har skett tillsammans med samtliga landsting/regioner med möten vid ett eller flera tillfällen under året.

Medelbeläggningen i slutenvården har varit drygt 31 patienter per dygn för hela året.

Under 2011 har totalt 595 vårdtillfällen (2010: 591 vårdtillfällen) med 11 325 vård dygn genomförts (2010: 10 997 vård dygn). Av dessa finansierades huvuddelen av landsting/regioner. Fördelningen av betalningskategorier framgår av tabellen nedan:

Fördelning av betalningskategorier

Kategori	Vårdtillfällen	Andel vårdtillfällen	Vårddyggn	Andel vårddyggn
Landsting/regioner Sverige	573	96 %	11 065	98 %
Fonder	12	2 %	111	1 %
Privat Sverige	5	1 %	55	0 %
Privat utland	5	1 %	94	1 %
Summa	595		11 325	

Tabell 1 FÖRDELNING AV BETALNINGSKATEGORIER 2011

Andelen patienter som privat eller via fond finansierade sitt uppehälle på Vidarkliniken har fortsatt varit låg men en liten ökning av patienter från utlandet, framförallt Norge, ses under året. Flertalet av dessa finansierades via fondmedel.

Remissflödet har varit stort men en minskning av antalet remisser från Landstinget i Östergötland till slutenvården har inneburit att avtalsramarna inte kunnat utnyttjas. Orsaken till detta är att landstinget prioriterat patienter med cancerdiagnoser under 2011 för slutenvården och att endast ett fåtal sådana remisser inkommit. Avtalet med Region Skåne som förnyades fr o m 1 januari 2011 med en större ekonomisk ram än tidigare har inte heller utnyttjats fullt ut. Detta beror huvudsakligen på att avtalet fortfarande är relativt okänt i Skåne varför information om avtal och remissrutiner skickades till potentiella remittenter.

Slutenvårdsavdelningar

Slutenvården har under 2011 disponerat tre vårdavdelningar:

Avdelning 1 med 24 sängplatser i 14 rum

I snitt har 17,4 vårdplatser använts på helår. Avdelningen har varit öppen under hela året och huvudsakligen har patienter med diagnoserna fibromyalgi och kronisk smärta samt patienter med cancer i rehabiliteringsfasen tagits emot.

Avdelning 3 med 13 sängplatser i 9 rum

I snitt har 8,5 platser använts. Avdelningen har i huvudsak haft patienter med cancer i rehabiliteringsfasen men även palliativa patienter. Avdelningen har varit stängd i sex veckor under sommaren och fr o m 2011-12-11.

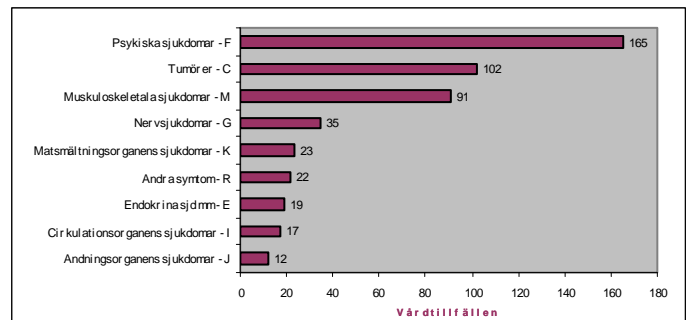
Avdelning 4 med 13 sängplatser i 9 rum

I snitt har 9,4 platser använts. Avdelningen har i huvudsak haft patienter med utmattningsyndrom och andra stressrelaterade tillstånd. Avdel-

ningen fick en ny specialistläkare i psykiatri i början av året som har arbetat på avdelningen under hela 2011. Avdelningen har varit stängd i sex veckor under sommaren och de två sista veckorna i slutet av året.

Huvuddiagnoser

Vidarklinikens inriktning på patienter med olika utmattnings- och stressdiagnoser, smärttillstånd och cancer märks tydligt i en summering av huvuddiagnoserna för 2011. Den största patientgruppen som vårdats i slutenvården är liksom tidigare år patienter med olika stressrelaterade tillstånd.

Vårdtillfällen

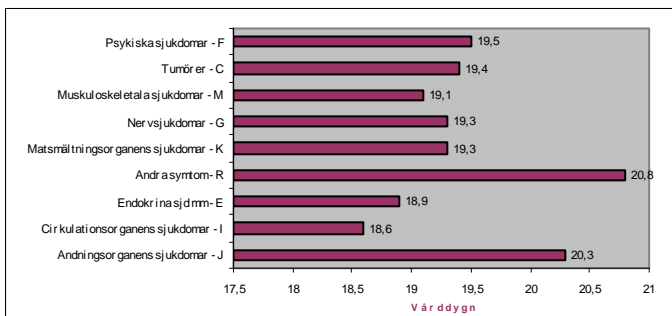
Tabell 2 VÅRDTILLFÄLLEN – HUVUDDIAGNOSER 2011

Vid beviljningen av remisser görs en bestämning av vårdtyp som sedan ligger till grund för den ersättning som ges från respektive landsting. Under tidigare år har en ökning av kategorin *medicinsk rehabilitering* setts där s k multisjuka patienter återfinns. 2011 har denna kategori patienter minskat och istället ses en ökning av vårdtyperna smärt- och stressrehabilitering. Under 2011 togs 34 patienter emot på Vidarkliniken för palliativ vård. Detta är en liten ökning jämfört med föregående år.

Vårdtyp

Vårdtyp	Vårdtillfällen	Vårddygn
Cancerrehabilitering	106	1 927
Medicinsk rehabilitering	145	2 793
Palliativ vård	34	683
Smärtrehabilitering	147	2 748
Stressrehabilitering	163	3 174
Summa	595	11 325

Tabell 3 VÅRDTYP 2011

Vårdtid

Tabell 4 VÅRDTID 2011

Den genomsnittliga vårdtiden har varierat mellan 18,6 och 20,8 vårddygn beroende på diagnos. Medelvårdtiden har under året varit 19 dygn.

Patienternas hemlän

Patienterna från Stockholms län utgör den största andelen med 379 vårdtillfällen. Den förändring av avtalet med Landstinget i Östergötland som gjordes vid årsskiftet, vilken innebär att det i första hand är cancerpatienter och undantagsvis smärtpatienter som tas emot i slutenvård, märks tydligt då en halvering av antalet patienter från Östergötland ses. Utöver de landsting som Vidarkliniken har avtal med har patienter från Uppsala, Örebro, Jönköping, Västerbotten och Blekinge vårdats på sjukhuset. Utöver dessa vårdtillfällen har även ett fåtal utländska patienter tagits emot. De flesta av dessa har kommit från Norge.

Län 2011

Län	Vårdtillfällen	Vårddygn
Stockholm	379	7 216
Västra Götaland	127	2 452
Östergötland	32	624
Skåne	26	500
Uppsala	6	109
Södermanland	6	104
Örebro	2	28
Jönköping	2	49
Västerbotten	1	21
Blekinge	1	14
Utland	13	208
Summa	595	11 325

Tabell 5 LÄN 2011

Öppenvård, rehabilitering

Vidarklinikens öppenvårdsinsatser innefattar dagrehabilitering och poliklinisk mottagning i Järna samt polikliniska terapier på Rosenlunds sjukhus, belägen på Södermalm i Stockholm (Avdelning 5). Polikliniska terapier finns även på mottagningen i Norrköping. Här arbetar förutom terapeuter också legitimerade läkare och sjuksköterskor.

Dagrehabiliteringen och den polikliniska mottagningen bedrivs huvudsakligen inom landstingsavtalen för Stockholms läns landsting och Landstinget i Östergötland. Rehabilitering i öppenvård är en viktig del av de vårdprogram som finns både i sjukhusets och vårdcentralens verksamhet.

Under 2011 har fler Stockholmspatienter haft möjlighet till behandling och uppföljning av slutenvård i dagrehabilitering och polikliniskt. På mottagningen i Norrköping har färre patientkategorier, cancer- och smärtpatienter tagits emot som en följd av förändrat landstingsavtal. Detta har inneburit en minskad verksamhetsvolym under året.

Dagrehabilitering och poliklinisk mottagning i Järna, polikliniska terapier i Stockholm (Avdelning 5)

Dagrehabiliteringen och den polikliniska mottagningen i Järna har ett fast team som består av tre sjuksköterskor, två massörer, två läkeerytmister, en samtalsterapeut och en konstterapeut. Teamet har kontinuerliga teammöten med fokus på patienternas hela behandlingsplan från slutenvårdsvistelse till öppenvård i Järna eller Stockholm. Fasta arbetsrådsmöten (AOM) har pågått, där teamet har tagit upp frågor om förbättring och utveckling av avdelningens organisation och hur behandlingskonceptet kan anpassas så det blir optimalt både för patient och team.

Öppenvårdsinsatserna i Järna och på mottagningen i Stockholm ökade än en gång. Dagrehabiliteringen har genomfört 1 079 (2010: 765) behandlingsdagar under 2011. Därtill har 3 971 (2010: 3 347) behandlingar utförts polikliniskt i olika terapier. Ökningen är en effekt av vårdprogrammen. Patienterna följs upp under en längre period och dagrehabilitering erbjuds fler dagar i veckan än tidigare.

Mottagning i Norrköping

Vidarklinikens mottagning i Norrköping har ett fast team bestående av läkare, sjuksköterska som även är massör, ytterligare en massör, konstterapeut, läkeerytmist samt samtalsterapeut.

Under första kvartalet av året uppnådde mottagningen för första gången sitt behandlings- och budgetmål på 150 behandlingar och 83 tkr i intäkter per månad. Efter förändring av vårdavtalet med Landstinget i Östergötland fr o m 1 januari 2011 med begränsning till två diagnoser, cancerrehabilitering och i begränsad omfattning behandling av kronisk smärta, minskades verksamheten betydligt. Totalt har 1 328 terapi-besök genomförts på mottagningen under året. Verksamhetens omfång har därmed minskats till hälften av sin kapacitet. Mottagningens fokus har under året legat på behandling av patienter med cancer.

Vidarklinikens Vårdcentral i Järna

Vidarklinikens vårdcentral i Järna har under 2011 haft ett stabilt läkarteam och kunde stå för en mycket bra tillgänglighet och patientbemötande (plats 6 av 203 i Stockholms läns landsting) under perioden enligt Landstingsrapport.

År 2011 fick vårdcentralen utökade bonusintäkter på 122 000 kronor från Stockholms läns landsting som var beräknade på 2010. Under 2011 räknar vi med ett liknande belopp som utbetalas under 2012.

Under året har planering av generationsskifte på läkarsidan, som kommer att ta de närmaste tre åren, påbörjats. En ny distriktsläkare har introducerats i antroposofisk medicin och arbetet på vårdcentralen. Planen är att han ska arbeta fast på vårdcentralen om två år.

Läkarna samt sjuksköterskorna gick en tredagarsutbildning inom *Motiverande samtal* för att mer systematiskt kunna arbeta med psykosomatiska patienter vad gäller motivationspotential och patientens ansvarstagande. Detta ska i framtiden ingå som en del i terapikonferens, motivationsanalys och livsstilsarbete.

Som en tredje kategori av gruppterapi har ett arbete kring *Self-compassion – självkänsla* påbörjats. Det handlar om en följdterapi efter enskild behandling vilken är aktuell för olika diagnosgrupper som är på väg tillbaka till arbetslivet. Terapin ska också befästa en självständig hantering av personliga svagheter. Inom vårdprogrammen motsvarar det steg 3 till 4 (av 4 möjliga).

Trots att listningstalet 2011 har gått ner till 4 770 (2010: 5 000) listade husläkarpatienter har antalet läkarbesök ökat med 68 besök till i snitt 687 besök per månad (2010: 619 besök per månad). Antalet utomlänbesök från grannlänerna gick upp till 25 besök i snitt per månad (2010: 14 besök i snitt per månad). Hemsjukvårdsbesöken har ökat med 25 % och psykoterapeutiska besök till 150 per månad (2010: 53 besök per månad). Genom anställning av en terapeut med steg 2-utbildning i Kognitiv beteendeterapi (KBT) kunde Vidarklinikens vårdcentral ta del av SKL:s (Sveriges Kommuner och Landsting) rehabgaranti och blev godkänd för psykoterapeutiska behandlingar med utökat avtalstak.

Vårdcentralen har arbetat mycket administrativt med kvalitetssäkring. Det samlade kvalitetsledningsansvaret har fördelats mellan enhetscheferna som nu arbetar mer systematiskt med patientsäkerhetssystemet. Samtidigt påbörjades våren 2011 ett gediget miljöledningsarbete som resulterade i en miljöcertifiering av Vidarklinikens sjukhus och vårdcentral i Järna. Miljöledningsarbetet ledde till nya ansvarsområden, men också till mer engagemang bland medarbetarna.

Organisation och ekonomi

Genomgång av verksamheten

Årets stora utmaning har varit att anpassa kostymen till volymerna av Vidarklinikens vårdverksamhet. Det har ställt stora krav på alla som är engagerade i verksamheten.

Under en rad av år har det byggts upp en stödfunktion runt huvudverksamheten som är vård. Denna uppbyggnad av människor, kunskap och kapacitet skapade en ohållbar situation rent ekonomiskt.

För att få bukt med detta har under året gjorts en stor genomgång av stödfunktionerna. Dessa har minskats betydligt med ett effektivare arbetssätt och större fokus på huvuduppdraget som följd. Dessutom har klarare linjer skapats mellan Vidarkliniken som hyresgäst och fastighetsägaren.

Köket har haft en egen genomgång av hela sin uppgift och gjort stora förändringar med bibehållen kvalitet. De flesta stödfunktioner har förändrats och slimmats.

Allt detta plus stort fokus på inskrivning av slutenvårdspatienter har haft stor påverkan på de tydligt förbättrade ekonomiska resultaten jämfört med 2010.

Flerårsöversikt

(Belopp i tkr)

	2011	2010	2009	2008
Nettoomsättning	55 091	53 271	61 501	59 829
Årets resultat	5 709	127	294	94
Soliditet	44 %	8 %	8 %	6 %
Antal vård dygn	11 325	10 997	12 169	12 472
Medelantalet anställda	112	114	115	129

Tabell 6 EKONOMISKT RESULTAT 2011

För övrigt så fortsätter utvecklingen av Vidarklinikens vårdkvalitet som redan nu ligger på topp i Sverige. Denna process med ständiga förbättringar tar aldrig slut utan kommer att fortsätta år efter år.

Bemanning och rekrytering

Den 31 december 2011 hade Vidarkliniken 121 medarbetare med tillsvidareanställning varav 24 män och 97 kvinnor.

Den 31 december 2011 hade 59 medarbetare en tidsbegränsad anställning (5 män och 54 kvinnor), varav merparten var timanställda, s k "ring in"-vikarier.

Totalt har 209 (2010: 219) personer uppburit lön från Vidarkliniken under 2011, varav 5 som var bosatta utanför Sverige.

Tillsvidareanställda som slutat under 2011 var totalt 12 personer, (3 män och 9 kvinnor) eller 14,5 % av alla som varit tillsvidareanställda under året (2010: 11,4 %). Av dessa 12 personer har 1 gått i pension.

Läkarbemanningen har varit i balans både på sjukhuset och Vidarklinikens vårdcentral. Natttjänstgörande sjuksköterskor har varit svårare att rekrytera. Behoven har dock kunnat tillgodoseas med huvudsakligen befintlig personal.

Löneutveckling

2011 års lönerevision har förskjutits och avslutas under påföljande år.

Extern och intern kommunikation

Extern kommunikation

2011 präglades av kontakter med landsting och regioner. Både landsting/regioner som Vidarkliniken har vårdavtal med och som behövde förnyas och landsting/regioner där Vidarkliniken arbetar för vårdavtal.

Avtal som behövde förnyas respektive förlängas var vårdavtalet med Stockholms läns landsting, Västra Götalandsregionen och Landstinget Sörmland. Vad gäller landsting som inte har avtal med Vidarkliniken var representanter för följande landsting på besök på Vidarkliniken: Landstinget i Jönköpings län, Landstinget Västmanland, Landstinget i Kalmar län och Örebro läns landsting.

Nämnavert är även ett studiebesök av ett trettiotal kontaktsjuksköterskor inom Stockholms läns landsting.

Den 11 februari 2011 genomfördes ett heldagsseminariet om hälsoekonomi

Kan integrativmedicinska inslag göra någon nytta i rehabiliteringssjukvården?

Frågan belyst i ett hälsoekonomiskt och internationellt perspektiv

vars syfte var att informera landstingspolitiker om pågående forskningsprojekt kring hälsoekonomi.

Seminarier genomfördes på Ersta konferens i Stockholm och ett flertal landstingspolitiker deltog. Förutom svenska föredragshållare presenterade Erik Baars, Professor Anthroposophic Medicine, MD, MSc Epidemiology, från Louis Bolk Instituut i Nederländerna sin forskningsstudie.

För att förbättra remissflödet från Landstinget i Östergötland och Region Skåne gjordes utskick till potentiella remitterare dvs vårdcentraler och specialistmottagningar.

Vad gäller hemsidan inrättades både redaktion och redaktionsråd.

December 2010 lanserades Vidarklinikens nyhetsbrev *Vidarnytt*, ett digitalt nyhetsbrev som bjuder på kunskaper, erfarenheter och nyheter om integrativ- och komplementärmedicin i praktiken. 2011 publicerades fyra nyhetsbrev. Antalet prenumeranter stiger kontinuerligt.

Intern kommunikation

Ett prioriterat område var även interninformation där satsningar gjordes på Intranät, information via arbetsområdesmöten (AOM) och regelbundna medarbetarmöten.

Studiebesök

Under verksamhetsåret 2011 besöktes Vidarkliniken av över 350 personer som bokades in genom Studiebesöksexpeditionen. Besökarna fick en introduktion om Vidarkliniken, dess historia, bakgrund och nuvarande verksamhet. En del av besökarna var vårdpersonal av olika kategorier, ofta personal som remitterar patienter till Vidarkliniken. Olika vårdutbildningar besökte Vidarkliniken och då rör det sig ofta om utbildningar som återkommer årligen med sina nya studenter.

I samband med utställningen See!Colour! som genomfördes den 15 maj – 2 oktober 2011 i området kring Vidarkliniken gjordes några extra rundvisningar.

Kvalitet

Vårdutveckling

Uppdatering av rutinbeskrivningarna i kvalitetsystemet samt utarbetande av nya rutinbeskrivningar utifrån aktuella författningar pågår kontinuerligt.

EQ-5D

Frågeformuläret EQ-5D är ett internationellt vedertaget och validerat instrument som också rekommenderas av Stockholms läns landsting. Det standardiserade icke sjukdomsspecifika måttet EQ-5D har även 2011 använts på samtliga patienter i slutenvården för uppföljning av patienternas hälsotillstånd i samband med in- och utskrivning samt efter tre och nio månader. I C (Integrative Care Science Center - tidigare Vidarinstitutet) har bistått med sammanställningen av resultatet för EQ-5D-året 2011.

Resultatet presenteras i rapporten *Vidarkliniken 2011 Hälsorelaterad livskvalitet och självskattad hälsa (EQ-5D)*, se bilaga.

Utvärdering av patienters tillfredsställelse med vården

Den årliga undersökningen av patienters upplevelse av vården genomfördes för 14:e gången under hösten. Resultatet presenteras i rapporten *Utvärdering av patienters tillfredsställelse på Vidarkliniken 2011*, se bilaga.

Miljöredovisning

Vidarklinikens sjukhus och vårdcentral i Järna blev den 17 november 2011 miljöcertifierade enligt ISO 14001 genom certifieringsföretaget Intertek. Certifieringen föregicks av ett intensivt arbete med att utreda och beskriva miljöarbetet på Vidarkliniken samt ta fram målsättningar för det fortsatta arbetet. Övergripande miljömål för 2011/2012 är att:

- kunna hantera IT-produkter med så liten miljöpåverkan som möjligt vilket bl a görs genom att ta fram en IT-policy.
- Öka sopsorteringen och minska mängden avfall.

Medarbetarna har fått en grundutbildning i miljöfrågor och miljökonsekvenser avseende både lokala och globala områden. I utbildningen ingick även en genomgång av Vidarklinikens miljöledningssystem, miljöpolicy och miljömål. Vid två tillfällen genomfördes informationsmöten med sortering av sopor som tema där *Telge Återvinning* medverkade. Från hösten har miljöuppföljning varit en stående punkt på dagordningen vid arbetsområdesmöten.

Utveckling och utbildning

Vidarkliniken som utbildningsplats

Under våren 2011 fattade styrelsen ett strategiskt beslut där Vidarkliniken skulle utvecklas starkare till en utbildningsplats för olika medicinska professioner inom den antroposofiska medicinen. Samtidigt såg man nödvändiga utvecklingsprojekt för verksamheten. Utbildning skall även rikta sig till intresserade utanför Vidarkliniken. Under hösten utarbetades en projektplan som godkändes av styrelsen samt en ansökan till Vidarstiftelsen för finansiering. Medel beviljades i slutet av november.

Projektet omfattar en kvalitetssäkring för antroposofisk medicin enligt det internationellt ackrediterade *AntroMed* systemet, ett fördjupningsarbete kring Vidarklinikens vårdplaner, fortbildning för samtliga medarbetare, uppbyggnad av en utvecklings- och utbildningsenhet internt och externt m m. Arbetet påbörjades under hösten.

Under 2011 genomfördes vidare en offentlig läkarkurs den 11-12 mars på temat *Smärta – en utmaning* samt en internationell kurs med framförallt ryska deltagare den 12-19 juni på temat *Metabolt Syndrom*. De sista tre dagarna gestaltades som tvärprofessionell kurs med tillkomst av deltagare från hela Skandinavien. Denna kurs var del av det internationella IPMT-programmet (International Postgraduate Medical Training) i nära samarbete med den medicinska sektionen vid Goetheanum, Dornach, Schweiz.

Under en resa till USA i mars arbetade Ursula Flatters tillsammans med Professor Arthur Zajonc och läkaren Alicia Landman på ett Curriculum för läkarutbildning i antroposofisk medicin. Ursula Flatters genomförde vidare flera kurser internationellt, tex på Snellman-Högskolan i Finland, vid läkarutbildningen i Riga, vid en offentlig kurs i Oslo som handlade om döden m m.. Hon deltar i den internationella utbildningskretsen för läkare inom antroposofisk medicin årligen i september i Dornach, Schweiz.

Utbildning i antroposofisk omvårdnad

Under året genomfördes ett antal kurser riktade till Vidarklinikens medarbetare och delvis även till externa intresserade med vårdröken.

Bland annat certifierades 10 sjuksköterskor som *Specialist i Antroposofisk omvårdnad* (enligt kriterierna av Internationellt Forum för Antroposofisk omvårdnad). Det genomfördes kurser på uppdrag av externa beställare, kurser i rytmisk insmörjning enligt Wegman/Hauschka samt kurser i helkroppsinsmörjning och organinsmörjning. Som tidigare år var Rolf Heine (sjuksköterska och samordnare/koordinator för Internationellt Forum för Antroposofisk omvårdnad) på Vidarkliniken för att hålla föreläsningar för Vidarklinikens vårdmedarbetare och terapeuter.

Forskning

Forskningsarbeten

Vidarkliniken bedriver forskning och utvecklingsarbeten i samarbete med den fristående forskningsstiftelsen Vidarinstitutet (numera I C - Integrative Care Science Center).

Under 2011 pågående forskningsarbeten:

Antroposofisk integrativ medicin i Sverige (AIMS) – jämförande retrospektiv registerforskning

Tidsperspektiv: 2011-2012

Medarbetare: Tobias Sundberg, Torkel Falkenberg et al.

Konsultativa partners: Professor Claudia Witt, Charité University Berlin, Erik Baars, MD, Louis Bolk Institute, Holland

Projektbeskrivning: Projektet genomförs i två faser. Den första fasen ("intern benchmarking") avser retrospektiv utvärdering av hälsorelaterad livskvalitet, självskattad hälsa och vårdkostnader för patienter som vårdats på Vidarkliniken. Den andra fasen ("extern benchmarking") avser huvudsakligen jämförande utvärdering av vårdkonsumtion, läkemedelsförskrivning, sjukskrivnings- och mortalitetsdata för patienter som vårdats på Vidarkliniken jämfört med matchade kontroller som fått sedvanlig vård inom Stockholms läns landsting. Aidentifierade registerdata erhålls från Vidarkliniken, Stockholms läns landsting, Försäkringskassan i Stockholm samt Socialstyrelsen. Härmed kommer viktiga utfall kunna sammanställas och jämföras för antroposofisk och konventionell vård i Sverige.

***Existentiellt vårdande i klinisk praxis –
applikationsforskning i antroposofisk
vårdmiljö***

Maria Arman, docent vid Karolinska Institutet och Albertine Ranheim, lektor vid Mälardalens Högskola som samarbetar med all personal på avdelning 3, 10-12 personer.

Syftet är att med stöd av antroposofisk andlig och existentiell människobild utveckla konkreta exempel och kliniskt användbara modeller för existentiellt vårdande inom ramen för rehabiliterande vård vid cancersjukdom.

Under våren 2011 har data samlats in. Samtidigt fortsatta projektmöten/dialoger var tredje vecka.

Läkeurytmi vid ångest

Juli/augusti 2011 publicerades *Eurythmy Therapy in Anxiety* i den renommerade tidskriften *Alternative Therapies in Health and Medicine*. Denna vetenskapliga publikation var ett resultat av kurser som genomfördes på Vidarkliniken under 2006 och 2007 riktade till läkare och terapeuter. Kurserna leddes av Dr med Gunver Kienle och Dr med Helmut Kiene.